

Aivars Klāvis

**AVOTA
LAIKS**

821.174-94

KI 232

Grāmata tapusi un izdota ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Grāmatā izmantotas fotogrāfijas no personiskajiem arhīviem.

Apgāds lūdz fotoattēlu autortiesību īpašniekus sazināties ar apgādu.

Vāka dizaina autore *Sarmīte Māliņa*

Aivars Kļavis
AVOTA LAIKS

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja *Vija Kilbloka*

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Redaktore *Gundega Sēja*

Korektores *Diāna Graudiņa* un *Zinta Stikute*

Mākslinieciskais redaktors *Aigars Truhins*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4162.

Jelgavas tipogrāfija

© Aivars Kļavis, 2021

© Sarmīte Māliņa, 2021

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2021

ISBN 978-9934-0-9630-3

*Paldies visiem, kas rosināja, dalījās atmiņās
vai kā citādi palīdzēja tapt šai grāmatai.*

Šodien ir 2020. gada 14. marts.

Pasaulē plosās koronavīruss. Tiek slēgtas robežas, izsludināti ārkārtas stāvokļi, atcelti pasākumi un izpirkti veikali. Vienotā, globālā pasaule, kāda tā bija vēl pirms dažām nedēļām, vairs neeksistē. Cilvēki mirst. Nācijas distancējas cita no citas, tāpat kā iedzīvotājus mudina ievērot sociālo distanci sadzīvē. Nevienš nezina, cik ilgi tas turpināsies, kad un ar ko beigsies. Toties ir īstais brīdis mēģināt kaut nedaudz izprast pašam sevi, pasauli ap sevi un tās vērtības. Gan pārejošās, gan pastāvīgās. Tās, kurām mēs kalpojam, un tās, kuras kalpo mums.

Es atlieku iesāktos darbus un mēģinu atsaukt atmiņā “Avota” laiku. To laiku pirms gandrīz 35 gadiem, kad tapa žurnāls. Manā vietā neviens cits to nedarīs. Tāpat jau daudz pazudis nebūtībā, aizmirsis vai, vēl ļaunāk, deformējies, pielāgojoties šodienas izpratnei par toreizējo situāciju. Bet daļu notikušā smadzenes, sargādamas pašas sevi, vienkārši nobloķējušas. Jo tas bija ārkārtīgi pretrunīgs, sarežģīts, dramatisks un dīvains laiks. Daudzus notikumus grūti, pat neiespējami izprast, ja pats tajos nebiji iesaistīts.

Tāpēc rakstīšu tikai to, ko zinu un atceros. Vai, precīzāk, kā to atceros. Jo ne jau visu, ko toreiz nācās piedzīvot, arī gribeju, spēju un varēju izstāstīt. Tāpēc žurnāla lasītājiem, plašākai sabiedrībai un dažreiz pat redakcijā strādājošajiem notikušais palika nezināms. Šis būs manas atmiņas.

Tomēr, lai nepazaudētu sevi subjektīvismā un būtu maksimumāli precīzs, esmu apņēmies iztaujāt bijušos kolēģus. Visus, kam vēl var piezvanīt, jo seši no tiem, kuru liktenis saistīts ar “Avotu” (Klāvs Elsbergs, Gints Jansons, Jekaterina Borščova, Laima Žihare, Normunds Naumanis un Andra Neiburga), vairs nav starp mums. Un uz turieni, kur viņi ir tagad, nav iespējams piezvanīt ne pa kādu telefonu.

Ja arī neatklāšu visu patiesību par “Avotu”, žurnāla lomu un vietu Latvijas Trešās atmodas laikā, tad vismaz mēģināšu tai tuvoties. Tuvoties, cik vien tuvu iespējams. Jo varbūt tādas vienas objektīvas patiesības nemaz nav. Gluži kā tajā upē, arī “Avotā” divreiz iekāpt nav iespējams, kā īsziņā, kad lūdzu piezvanīt, man atrakstīja Aivars Tarvids.

Tomēr mēģināšu... Vismaz mēģināšu pagriezt laiku nedaudz atpakaļ.

Kādu dienu 1985. gada vasarā uz Jūrmalas šosejas

Man “Avots” sākās 1985. gada vasarā. Pusotru gadu agrāk, nekā iznāca pirmais numurs. Tas notika uz Jūrmalas šosejas iepretim vietai, kur tagad atrodas lielveikals *Sky*.

Toreiz, iebraucot Jūrmalā, nevajadzēja pirkt caurlaides kā pašlaik. Kaut kāda caurlaižu sistēma bija. Tomēr rakstnieki, kas pa vasarām tur dzīvoja, vai tie, kuriem vajadzēja braukt cauri Jūrmalai kā man, pateicoties Rakstnieku savienības valdes sekretāram Gunāram Cīrulim, pie caurlaidēm tika bez problēmām. Milicijā, kur tās izsniedza, cienīja vārda māksliniekus un dvēseļu inženierus, kā mūs toreiz nereti dēvēja.

Vasarās kopā ar ģimeni dzīvoju Apšuciemā – vecā, pamestā mājā, ko irēju no mežniecības. Savukārt kolēģe Gunta Prape, ar kuru strādājām žurnālā “Liesma”, dzīvoja vasarnīcā Mellužos. Biju apsolijs pa ceļam viņas abas ar mammu Valdu Irbi līdz turieni aizvest.

Arī Valda Irbe strādāja turpat Preses namā jeb LKP CK* izdevniecībā, kur tolaik iespieda visus Latvijas tā sauktos centrālos preses izdevumus. Viņas pārziņā bija maketētāju, kas ikdienā veidoja dažādu laikrakstu un žurnālu maketus, darba organizēšana un vadīšana.

Pirmsdatoru ērā maketēšana bija sarežģīts un piņķerīgs darbs. Kad manuskripti bija iesniegti tipogrāfijā, redakcija saņēma tā

* Šī un citu tolaik izmantoto saīsinājumu plašāks skaidrojums 338. lpp.

sauktās slejas. Garas papīra strēmeles jeb rakstu novilkumus žurnāla sleju platumā. Tās lasīja redaktori un galvenais redaktors. Pēc tam tehniskais redaktors no šīm slejām un attēlu novilkumiem līmēja žurnāla maketu. Tipogrāfijā to izdrukāja uz atsevišķām lapām, ko vēlreiz visi lasīja. Tātad visi redaktori, galveno ieskaitot, katru rakstu caurskatīja vismaz divas trīs reizes, neskaitot darbu ar manuskriptu.

Lapu maketu parakstīja galvenais redaktors, un tad to lasīja Galvenā pārvalde valsts noslēpumu aizsardzībai presē jeb cenzūra, ko ikdienā sauca par *Glavlitu*; ārkārtas gadījumos, bet astoņdesmito gadu pirmajā pusē samērā reti, arī Latvijas kompartijas centrālkomitejas vai komjaunatnes centrālkomitejas darbinieki, kas atbildēja par presi. Tikai pēc tam attiecīgais izdevums ar redaktora parakstu un *Glavlita* zīmogu nonāca tipogrāfijā un sākās tā drukāšana. Sistēma bija gadu gaitā rūpīgi izstrādāta un faktiski nesatricināma.

Mēģināt panākt, ka *Glavlita* labojumi tiek atsaukti, nebija iespējams. Tāpat kā censties attiecīgo cenzoru pārliecināt, ka izņemtā rindkopa, teikums, vārds vai virsraksts (kādi nu kuru reizi bija labojumi) politiski ir pilnīgi nekaitīgs, materiālam absolūti nepieciešams un no tā publicēšanas nekāds ļaunums neradīsies. Parasti tā arī bija. Bet totalitārā sistēma tika rūpīgi sargāta.

Labojumus veica pat tad, ja bija tikai aizdomas par kādu slēptu zemtekstu, divdomību vai apolītisku mājieni. Nerunājot par klasiskajiem aizliegumiem pieminēt karaspēku daļas, publicēt fotoattēlus, kuros bija redzami tiltu abi gali, vai citēt... Kur nu citēt, pat nosaukt vārdā aizliegtos rakstniekus. Teiksim, Virzu, Eglīti, Grīnu, Breikšu un citus, par kuru esamību daudzi tālaika jaunie žurnālisti nemaz nezināja.

Jebkuri iebildumi, mēģinājumi strīdēties ar *Glavlitu* bija velētīga laika šķiešana un vārda brīvības (jo absurds – bet Padomju

Savienībā formāli skaitījās vārda brīvība, kas bija apstiprināta pat konstitūcijā) uzraugu kaitināšana. Vēlāk tas varēja atspēlēties ar vēl lielāku piekasišanos sīkumiem.

Drīzāk varēja mēģināt *Glavlit*a darbiniekus piemānīt.

Piemēram. Vispirms vajadzēja notēlot pārsteigumu un izlikties atzīstam savu vainu. Tad mēģināt izsvītrotu domu vai teikumu pateikt citiem vārdiem, šajā procesā iesaistot arī cenzoru vai cenzori, jo "Liesmu" parasti lasīja sievietes. Izredzes gan bija apmēram 1:5, tomēr, ja rīkojās ātri, reizēm izdevās. Vai cits variants. Jau iepriekš paredzēt, kas tekstā varētu tikt svītrots, un ielikt rakstā vēl trakāku "ķecerību" jeb tā saukto "redaktora kaulu". Tādējādi cenšoties novērst uzmanību un mēģinot izglābt to, kas teorētiski varētu tikt izņemts. Tas izdevās reti. Jo "redaktora kaulu" parasti pamanīja un arī izsvītvoja galvenais redaktors. Bet šaubīgākie un divdomīgākie materiāli, kā jau teicu, nonāca LKP CK, ko ikdienā sauca vienkārši par ceku (nejaukt ar čeku, kā dēvēja Valsts Drošības komiteju), propagandas un aģitācijas nodaļā.

Bet atgriezīsimies uz Jūrmalas šosejas 1985. gada vasaras sākumā.

Izbraucot no Rīgas, Valda Irbe vaicāja, vai zinu, ka drīz iznāks jauns literatūras žurnāls. Izdevniecība nupat saņēmusi rīkojumu izstrādāt tā kalkulāciju.

Es nezināju.

Salīdzinoši nesen – 11. martā – par Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās komitejas (PSKP CK) ģenerālsekretāru bija kļuvis Mihails Gorbačovs, kurš jau pašā sākumā pārsteidza visus, kopā ar sievu televīzijas kameru priekšā, tikai dažu apsargu pavadīts, Maskavā uz ielas tiekoties un sarunājoties ar cilvēkiem. It kā vienkāršiem darbaļaudīm, kas gan, visticamāk, bija tur iepriekš sapulcināti un attiecīgi instruēti. Tomēr pēc senilajiem ģenerālsekretāriem Brežņeva, Čerņenko,

Andropova, kurus parasti redzēja tikai Mauzolejā vai kārtējā kongresa tribīnē un kurus miesassargi nevis apsargāja, bet drīzāk balstīja, lai tie nenokristu, šādas tikšanās uz ielas bija kaut kas šokējošs, Padomju Savienībā pilnīgi jauns. Lai gan nekādas citas būtiskas pārmaiņas milzīgajā valstī, kurā ietilpa arī Latvija, vēl nebija jūtamas.

“Tas būšot literatūras žurnāls jauniešiem,” Valda Irbe precizēja, piebilstama, ka drukāšanai atvēlēti ievērojami līdzekļi un, spriežot pēc visa, jaunais žurnāls būšot krietni biezāks par “Liesmu”.

Tajā brīdī sapratu, ka gribu būt šī žurnāla galvenais redaktors. Pareizāk sakot, – man par to jāklūst, jo citas izejas nav un otras šādas iespējas nekad mūžā vairs nebūs.

Pēc atgriešanās no armijas neilgu laiku nostrādāju Latvijas Televīzijas centrā par apgaismotāju. Tad divus gadus biju žurnāla “Liesma” nodaļas redaktors, trīs gadus vadīju RS Literatūras propagandas biroju. Pirms pieciem gadiem atkal atgriezos “Liesmā” kā žurnāla atbildīgais sekretārs. Tas nozīmēja organizēt visu procesu, lai preses izdevums no ieceres nonāktu līdz tipogrāfijai. Gādāt, lai laikus tiktu iesniegti materiāli, izstrādāts makets, rediģēts, kas rediģējams, koriģēts, kas koriģējams... Vārdu sakot, nodrošināt to, ko sauc par ražošanas grafika ievērošanu. Tāpēc atbildīgais sekretārs bija tas, kurš vistiešāk kontaktēja ar kolēģiem, māksliniekiem, fotogrāfiem, arī izdevniecību, tipogrāfiju un jau pieminēto *Glavlitu*. Atbildīgajam sekretāram vajadzēja paturēt prātā desmitiem dažādu lietu, kā tās ietekmē cita citu, un vienmēr būt gatavam, ka jebkurā brīdī kaut kas var noiet greizi. Paredzēt ikvienu šādu varbūtību un, ja neizdevās to novērst, godam tikt no ķezas laukā.

Jutos pietiekami zinošs un pieredzējis, lai varētu radīt un vēlāk arī vadīt žurnālu, kas izveidots no nulles. Es zināju, kā tas

jādara un kas jādara. Vismaz toreiz tā šķita. Izmantojot šodienas leksiku, kļūt par jaunā žurnāla redaktoru bija izaicinājums, kas ir tā vērts, lai liktu lietā visus manā rīcībā esošos resursus.

Kāpēc gribēju tikt projām no “Liesmas”, kas tolaik bija vienīgais jaunatnes žurnāls un viens no populārākajiem žurnāliem Latvijā ar vairāk nekā 170 000 eksemplāru tirāžu? Tāpēc ka pirms kāda laika bija notikusi redaktoru maiņa. Andri Sproģi nomainīja nupat Ļeņingradas Augstākās partijas skolu pabeigusi žurnāliste.

Neteikšu, ka pirms tam bijām nezin kādi drošminieki. Bet laiku pa laikam atsevišķos materiālos uz robežas starp atļauto un aizliegto balansējām. Reizēm izdevās, reizēm ne. Tagad...

Man šķita, ka žurnāls kļūst arvien garlaicīgāks un vienīgais, kas ļauj saglabāt esošo tirāžu, – cita žurnāla jaunatnei nav. Varbūt tas bija subjektīvi, bet, tā kā esmu gana impulsīvs un emocionāls, kā arī nemāku turēt mēli aiz zobiem, manas attiecības ar jauno redaktori kļuva arvien saspīlētas. Bija skaidrs – agrāk vai vēlāk vienam no mums “Liesmu” vajadzēs pamest. Un, visticamāk, tā nebūs viņa.

Maskavas rīkojums izdot jaunu literāro žurnālu jauniešiem nāca īstajā brīdī. Nākamajā dienā, sazinājies ar Rakstnieku savienības pirmo sekretāru Jāni Peteru, devos uz Krišjāņa Barona ielu 12, kur toreiz Benjamiņu namā atradās RS, un uzdevu viņam to pašu jautājumu, ko uz Jūrmalas šosejas man uzdeva Valda Irbe, – kas viņam zināms par literatūras žurnālu jauniešiem, ko drīzumā paredzēts izdot. Peters teicās neko nezinām, tomēr solījās noskaidrot.

Izrādījās – tās nav baumas. Maskavā, PSKP centrālkomitejā, patiesi bija pieņemts lēmums un uzsākti priekšdarbi literārā žurnāla jauniešiem izdošanai visās tā sauktajās brālīgajās republikās, kas atradās PSRS Eiropas daļā. Ne tikai Latvijā. Arī Igaunijā,

Lietuvā, Baltkrievijā, Ukrainā un toreizējā Moldāvijā. Turklāt uzreiz divās valodās. Vietējā vai, kā toreiz teica, nacionālajā, kas Latvijā, par laimi, joprojām bija latviešu, un krievu valodā. Tātad īstenībā – divi žurnāli.

Pēckara preses vēsturē nekas tamlīdzīgs nebija pieredzēts. Jā, atsevišķi rajonu, resoru vai lielu uzņēmumu laikraksti reizēm iznāca divās valodās ar identisku saturu. Bet literārs žurnāls... jaunatnei... radošai jaunatnei! Fakts jau pats par sevi bija unikāls.

Kāpēc milzīgajā valstī, kurā veikali kļuva arvien tukšāki un strauji kritās ne tikai rubļa vērtība, bet vēl lielākai devalvācijai bija pakļautas idejas un ideoloģija, uz kuru šī valsts, kas aizņēma sestdaļu zemeslodes, balstījās, nauda pēkšņi tika atvēlēta jaunatnes literāro žurnālu izdošanai Rīgā, Tallinā, Minskā un Kišiņevā? Lietuvieši no tā atteicās, un man nav drošu ziņu, vai šāds žurnāls iznāca Kijevā. Vai tas bija viens no Gorbačova jaunās politikas plāna punktiem? Un, ja bija, – ar kādu mērķi?

Novērst starpnacionālo spriedzi? Astoņdesmito gadu vidū tā kļuva par nopietnu problēmu. Varbūt, iepazīstinot brālīgajās republikās dzīvojošos krievus ar vietējo literatūru un kultūru, gribēja vairojot dažādu tautību cilvēkos cieņu citam pret citu? Izklusās naivi.

Tāpēc, iespējams, tika plānots pilnīgi pretējais. Pierādīt, kura no kultūrām un literatūrām ir varenāka. Kurai prioritāte. Tādējādi no sadzīves, no veikaliem, no ražošanas, no partijas sapulcēm, kas vairumā pirmorganizāciju jau sen notika krieviski, pārceļt šo valodu arī uz kultūru. Nav no vieglākajiem uzdevumiem. Bet ja sāk ar jaunatni, ar attiecīgā medija mērķauditoriju... Varbūt tik tiešām pamazām varētu vietējos literātus integrēt brālīgajā krievu kultūrā? Lai gan arī šī versija šķiet pārāk laikietilpīga un komplicēta, lai būtu ticama.

Tad varbūt mērķis pavisam cits? Ar žurnāla starpniecību izvilināt dienas gaismā tos jaunus literātus, kas uzskatīja, ka sociālistiskais reālisms nebūt nav vienīgais mākslas virziens. Tos, kas domāja ārpus partejiski proletāriskiem stereotipiem. Tos, kas ar savu “buržuāzisko apolitiskumu”, kā toreiz to sauca, apdraudēja sistēmu. Tos, kuru darbus nedrukāja oficiālā prese, toties tie ceļoja no rokas rokā mašīnrakstā vai rotaprintēti – tā saukto samizdatu (pašizdevēju) izdoti. Toreiz viņus dēvēja par neformāliem, un pamazām viņi kļuva par vērā ņemamu, nopietnu pretspēku Ļeņina Komunistiskās jaunatnes savienībai, ko ikdienā dēvēja par komjaunatni. Baltijas republikās gan mazāk, jo šeit bija lielākas iespējas sevi realizēt legāli, bet Baltkrievijā, Ukrainā un jo īpaši Krievijā ar to nevarēja nerēķināties. Tādēļ vajadzēja pierādīt, ka izdevīgāk rakstīt (dziedāt, komponēt, gleznot), kā vajag, un saņemt honorāru, nevis kā gribas, drukājoties pagrīdē par baltu velti. Bet ar tiem, kas to nespēs saprast, tiks galā attiecīgie orgāni. Jo partija taču jums iedeva “savu” preses izdevumu.

Atbildes uz šiem jautājumiem mēs nekad neuzzināsim.

Vēlāk, kad žurnāls jau iznāca, parādījās vēl viena versija – “Avots” un tā analogi citās republikās radīti speciāli pārbūvei jeb perestroikai. Kā viens no šīs pārbūves instrumentiem.

Tas skanēja ļoti labi un redakcijai bija izdevīgi. Bet, ja godīgi, arī šai versijai īsti neticu. Pirmkārt, lai gan aprīlī perestroika jau tika pieminēta, 1985. gada vasarā praktiski nekāda pārbūve vēl nesākās. Otrkārt, Gorbačovs amatā bija tikai četrus mēnešus. Izklusās nelogiski, ka šādu ideju tik īsā laikā varēja dabūt cauri visiem PSKP Centrālkomitejas kabinetiem, toreizējai Preses komitejai, VĻKJS Centrālkomitejai un PSRS Rakstnieku savienībai. Nodrošināt izdošanu un atrast līdzekļus. Treškārt, diezin vai jaunais ģenerālsēkretārs savu perestroiku būtu sācis ar literāriem žurnāliem divās valodās.

Daudz ticamāk – ideja par šādu žurnālu bija radusies krietni agrāk. Nu kāds to izvilka no atvilktnes, nopūta putekļus un iedarbināja šo procesu, teikdams, ka valstī, kur presi stingri kontrolē Komunistiskā partija, nekāds ļaunums no tā neradīsies, bet labums gan var būt. Jaunie un radošie iekustinās sastāvējušos ūdeņus. Un tas tik tiešām atbilda Gorbačova interesēm. Turklāt kontrolēts process nenoliedzami bija labāks nekā pašplūsmā atstāts. Jaunie literāti, mākslinieki un citi radošie ar laiku izaugs, un viņiem vajadzēs nomainīt brālīgo padomju republiku kultūras darbinieku pēckara paaudzi. Bet astoņdesmitie vairs nebija nekāds pēckara laiks.

Padomju Savienībā pamazām ielauzās Rietumu kultūra. Sevišķi PSRS Eiropas daļā. Protams, to nevar salīdzināt ar mūsdienu tehnoloģijām un iespējām. Tomēr ar radio, kino, preses starpniecību pasaule kļuva arvien pieejamāka. Visām radiostacijām nevarēja uzlikt “zāģus” jeb radiosignālus traucējošas sistēmas, kā savulaik notika ar “Amerikas balsi”. Bet žurnāli, avīzes, plates pāri robežai ceļoja nelegāli vai puslegāli un, ekonomiskajiem sakariem attīstoties, pat pilnīgi legāli. Arī cilvēki arvien vairāk brauca uz ārzemēm.

Varasvīru izpratnē Rietumu kultūra nozīmēja arī Rietumu ideoloģijas un dzīvesveida propagandu. Tāpēc radās jautājums, vai tie, kas nomainīs esošo kultūras darbinieku paaudzi, būs tās cienīgi. Vai viņiem varēs uzticēties? Kuram varēs un kuram nevarēs? Ar žurnāla starpniecību to itin viegli varēja pārbaudīt. Vēl vairāk – ar tā palīdzību varēja stāties pretī šai Rietumu kultūras invāzijai, ļaujot lasītājiem pievērsties pašmāju jauniešu radošajām izpausmēm, kas notiktu vietējo partijas organizāciju uzraudzībā. Bet... lai tas neieslīgtu otrā galējībā – nacionālismā –, kā garantam vajadzēja kalpot izdevumam krievu valodā.

Un šī versija man šķiet visticamākā.

Manu kandidatūru jaunā žurnāla galvenā redaktora amatam atbalstīja ne tikai Peters, bet arī citi RS valdes locekļi. Atceros, Māra Svīre teica, ka neesot jau īsti neviena cita mana gadagājuma žurnālista ar tādu preses, administratīvā un radošā darba pieredzi.

Presē patiešām biju sācis publicēties, vēl mācoties vidusskolā. Pirmo grāmatu uzrakstīju astoņpadsmit deviņpadsmit gadu vecumā, dienot armijā. 1976. gadā tiku uzņemts Rakstnieku savienībā. Un divdesmit četrus gadus vadīju RS Literatūras propagandas biroju.

Birojs organizēja tādus grandiozus pasākumus kā Dzejas dienas ar tūkstošiem apmeklētāju visā Latvijā. Arī jubilejas un piemiņas pasākumus. Piemēram, Fricim Bārdam, Kārlim Skalbem un citiem, kuri vēl nesen atradās aizliegto vai vismaz neieteicamo rakstnieku sarakstos.

LPB darbojās, izmantojot saimniecisko aprēķinu. Tas bija sava veida izņēmums – ekonomiskais modelis, kas drīzāk iedēvējās kapitālismā, ne sociālismā. Pateicoties tam, mēs paši sev pelnījām algu. Par uzstāšanos autoriem maksājām honorārus, bet nopelnīto naudu izmantojām autorvakaru vai lielu literāro pasākumu organizēšanai Mazajā ģildē un citviet Latvijā. Biļetes uz tiem, cik atceros, maksāja no pārdesmit kapeikām ārpus Rīgas līdz rublim vai rublim piecdesmit galvaspilsētā. (Izņemot pasākumus teātros.) Peļņas mums nebija un nedrīkstēja būt.

Teju vai katru dienu notika rakstnieku tikšanās ar lasītājiem visā Latvijā. No Baltinavas līdz Ventspilij un no Valkas līdz Grenctālei. Daļu no tiem apmaksāja rajonu vai pilsētu izpildkomiteju kultūras nodaļas, arodbiedrības, kolhozi un rūpniecības uzņēmumi. Daļa bija bezmaksas.

Literatūra bija populāra un pieprasīta. Tikšanās ar rakstniekiem notika ne tikai skolās, bet arī kultūras namos, klubos, kafējnīcās un dažādās iestādēs. Nereti pasākumus apmeklēja pat vairāki simti cilvēku. Daudzi ne vien literatūras vai konkrētā